

Asia: VN/28915/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jokamiehenoikeuden nojalla luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry pitää hyvänä lakiesityksen tavoitetta parantaa luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa sekä tasapuolistaa luonnontuotealan yritysten kilpailumahdollisuuksia. Viranomaisten ja viisumikutsujayritysten välillä aiemmin sovellettu aiesopimusmenettely on osoittanut toimivuutensa parantaen kerääjien asemaa, keruukäytänteitä ja ansiomahdollisuuksia. Nyt lailla säädettäväksi esitetyt luonnontuotteiden kerääjän oikeudet ja kerääjän maahan kutsuvien ostajien velvollisuudet vastaavat pitkälti tämän aiesopimuksen sisältöä. On kuitenkin hyvä, että toimintatapoja edelleen selkiytetään ja vahvistetaan, koska ulkomaalaisilla kerääjillä on keskeinen merkitys luonnontuotteiden talteenottoon. Aiesopimuksen muuttaminen säädöspäätöksiksi lisää toimintatapojen velvoittavuutta, yhtenäistää alalla toimivien yritysten käytäntöjä sekä helpottaa velvollisuuksien noudattamisen valvontaa ja selkeyttää mahdollisten laiminlyöntien seurauksia.

Tarpeellisenä pidämme sitä, että laki koskisi kerääjiä maahan kutsuvien yritysten lisäksi kattavasti muitakin poimijoille majoitusta tarjoavia yrityksiä, joilla on tarkoitus saada ostettua poimijoilta näiden keräämiä luonnontuotteita. On syytä tarkastella, edellytetäänkö kaikilta yhdenmukaisesti luotettavuutta ja vakavaraisuutta sekä miten ennakotarkastukset ja valvonta toteutetaan yhdenvertaisesti. Tärkeä on lisäksi varmistaa, miten laki vaikuttaisi vapaa-aikanaan luonnontuotteita kerääviin marjatilojen työntekijöihin. Tämän keruutoiminnan tulisi olla edelleen sujuvaa.

Hyvien toimintatapojen tuntemisen avulla voidaan vähentää paikallisten asukkaiden ja maanomistajien välisiä ongelmatilanteita ja mahdollisia hyvien tapojen rikkomuksia. Näistä syistä lakiin esitetty ostajan velvollisuus perehdyttää kerääjä luonnontuotteiden poimintaan ja olosuhteisiin Suomessa on tärkeä. Kannatettavaa on myös se, että kerääjälle järjestetään ilman kohtuuttomia veloituksia asiallinen majoitus, ruokahuolto sekä keruuvälineet ja -varusteet.

Lakiesityksessä kuvattujen velvoitteiden täyttymisen ennakoarvioinnin ja valvonnan osalta tulisi tarkemmin tulisi kuvata arvioinnin kriteerejä, sekä miten näiden viranomaistehtävien kuten lausuntojen antamisen vaatima tietojen saanti ja vaihto saadaan sujumaan. Lisäksi tulisi varmistaa keinot, joilla toimintaa toteutetaan yhtenäisesti eri alueilla.

Lakiesityksen perusteluiden luvussa 2 todetaan heti alkuun, että luonnontuotteiden kerääminen tapahtuu jokamiehenoikeuden nojalla. Näin ei kuitenkaan yksinomaisesti ole. Joidenkin luonnontuotteiden kerääminen vaatii maanomistajan luvan, mahdollisesti myös maanomistajalle maksettavan korvauksen.

Laki on myös esitetty sovellettavaksi koskemaan jokamiehenoikeuden nojalla luonnontuotteita keräämään maahan tulleita ulkomaalaisia kerääjiä. Laki silti koskisi kuvatus luonnontuotteiden määritelmän kautta tuloverolain (1535/1992) 89 §:ssä tarkoitettuja luonnontuotteita. Tuloverolain 89 §:ssä mainitut luonnontuotteet ovat kuitenkin vain pääosin sellaisia, että niiden kerääminen on sallittua niin sanotulla jokamiehenoikeudella eli ilman maanomistajan lupaa. Esimerkiksi kuusenkerkkää ei saa kerätä jokamiehenoikeudella, mutta niiden keräämisen katsotaan kuuluvan säädöksen piiriin eli olevan verovapaata (syventävät-vero-ohjeet/luonnontuotetulojen-verotus). Onko soveltamisalan kuvauksessa ristiriitaisuuksia, joita tulisi oikoa ja selkeyttää? Valmisteilla olevan lain ei tulisi määritelmillään tai muotoiluillaan rajoittaa ulkomaalaisten keruutoimintaa vain jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaan keräämiseen. Monipuoliset keruumahdollisuudet laajentaisivat kerääjien mahdollista ansaintapohjaa. Mahdollinen pohdittava soveltamisala voisi olla tuloverovapaasti kerättävät luonnontuotteet.

Lakiesityksessä on tehty onnistunut linjaus perusteluineen kerääminen-sanan käytön suhteen. Luonnontuotteilla on puolestaan oma, laajempi määritelmänsä, joten mikäli lakiesityksessä päädytään viittaamaan tuloverolain (1535/1992) 89 §:ssä tarkoitettuihin, verovapaasti kerättäviin luonnontuotteisiin, olisi tarpeen käyttää esimerkiksi ilmaisua ”tässä laissa luonnontuotteilla tarkoitetaan”.

Rutanen Juha
Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry